

She was like a house so freshly and successfully "done up" that you were surprised it wasn't occupied.

One of the basic means of creating satire and grotesque is contrast. It can express humorous, satirical, a sarcastic mockery. Satirical or sarcastic simile intensifies negative appraisal, deepens the feeling of antipathy to the certain person or phenomenon. The negative potential of such contrast simile is the most noticeable when the subject is characterized with the help of comparison with animals, birds, insects etc.

Speaking about linguostylistic means and methods of description we are to mention hyperbole and litotes. Extreme exaggeration or extreme underestimation of qualitative or quantitative peculiarities, functions and importance of things, actions and people are their selves the sources of satirical effect.. Exaggeration becomes the means of expressiveness of the word and possesses descriptive of vivid emotions or the means of typisation of the character. Hyperbole is mainly classified into metaphorical and descriptive [5, 227], because the basis of both of them is simile and contrast. Hyperbole often expresses the author's tendency, emphasizes comical and satirical effects, concentrates the readers attention on demerits and faults of people, harmful sides of their activities. It excites feelings of hatred, anger, disrespect etc. Here we speak about hyperbole as the means of satire. It is also widely used while creating grotesque pictures of the reality. Satirical hyperbole often compares things of contrast values, which composes the peculiar effect of description.

More often hyperbole and litotes can leave the measures of the word and gain the independent compositional importance. Many satirical novels and short-stories are written on the basis of satirical hyperbole (as the works of J.Swift, and later, in American literature - the works of W.Irwing and Mark Twain).

As a conclusion we are to mention that at present satire has developed into the most widely used method of representation of reality and manifests itself not only in traditional genres of novel and short-story, but in some other genres which appeared lately. The most popular is the genre of political column which is represented in the US literature by Art Buchwald and Orville Prescott.

BIBLIOGRAPHY

- 1.Sutherland J. English Satire. Cambridge University Press. - 1967. - С. 1-12. 2-Щербина А.О. Жанри сатири і гумору. - К.: Дніпро, 1977. - 135 с. 3.Манн Ю.В. О гротеске в литературе. - М.: Советский писатель, 1966. - С. 20-31.
- 4.Озмитель Е.К. О сатире й юморе. - Л.: Просвещение, 1973. - С. 115-116.
- 5.Макарян А.М. О сатире. - М.; Советский писатель, 1967. - С. 210-234.

Наталія Войтина

СТИЛІСТИЧНЕ ФУНКЦІОНУВАННЯ МОДАЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ У ВНУТРІШНІЙ РЕФЛЕКСІЇ (НА МАТЕРІАЛІ ОПОВІДАнь О'ГЕНРІ)

Література кінця ХІХ — початку ХХ ст. характеризується глибоким проникненням у сутність соціальних проблем, політичних тенденцій, філософських концепцій. Аналіз живих процесів і закономірностей художньої літератури сприяє духовному розвитку особистості, розвитку моральних норм суспільства. Особливої ваги набуває особистість, стан її душі, її внутрішній світ.

Одним із лінгвістичних засобів, які дали письменникам можливість показати світ через призму світогляду особистості стала невластне-пряма мова (НПМ). На думку деяких дослідників вона стала невід'ємною рисою прози ХХ ст., широко використовується в літературі різних методів і напрямків, має невичерпні можливості як спосіб репродукції чужого мовлення, як стилістичний прийом і синтаксична конструкція [8, 3].

Лінгвістична структура НПМ в американській художній прозі має достатньо оформлений, хоча і постійно еволюціонуючий вигляд. Типологічно-структурне і естетичне значення НПМ у літературному творі залежить від багатьох обставин, в т.ч. і від ідейно-художнього задуму, творчих концепцій автора, рівня його таланту? індивідуального стилю, способу сприйняття навколишнього світу.

Естетичні і стилістичні можливості типологічних форм НПМ в художній прозі практично невичерпні. Вони безперервно репродукуються, еволюціонують, диференціюються.

Їх практично стільки, скільки типів, видів і модифікацій НПМ. В літературі малого епічного Ів жанру особливо продуктивною є одна з форм НПМ, а саме внутрішня рефлексія (ВР).

Деякі дослідники розглядають ВР як НПМ, яка складається із окремого слова, словосполучення, речення, кількох речень чи абзаців, що передають внутрішню думку (думки), внутрішню рефлексію (рефлексії) персонажа в структурі авторської оповіді [8, 62].

Як показує практика аналізу оповідань ОТенрі соціально-психологічного спрямування, маємо підставу говорити про стилістичну полі-функціональність ВР, а саме: ВР як засіб психологічного аналізу, як засіб емоційного зображення, засіб мовної характеристики персонажів, засіб композиції, засіб індивідуалізації, типологізації змальованих характерів, подій, засіб відображення складних, важких і актуальних соціальних і морально-естетичних проблем. Нами проаналізовано 27 оповідань ОТенрі загальним обсягом 199ст. і відібрано 208

випадків НПМ, з них 173 ВР. Результати аналізу дають підстави констатувати факт, що в оповіданнях ОТенрі переважають ВР. Зіставлення даних про літературні персонажі, в мові яких виявлено ВР, показує, що письменник використовує її переважно для передачі внутрішнього мовлення (думок) головних персонажів в авторській інтерпретації. ВР найбільш продуктивно використовується як засіб психологічного зображення, засіб мовної характеристики персонажів. Контамінація суб'єктно-авторських планів, своєрідний сплав мови персонажа та мови автора значною мірою визначається добором модальної лексики: модальних дієслів, модальних слів, модальних часток, проте слід зазначити, що в практиці конкретної стилістичної реалізації дані функції ВР не завжди виступають в "чистому" вигляді, вони характеризуються комплексним стилістичним функціонуванням і водночас перевагою однієї із функцій. У більшості випадків саме контекст дає можливість визначити стилістичну орієнтацію ВР.

ВР є одним із продуктивних і стилістично-виправданих засобів психологізації. У ВР автор надає персонажам широкі можливості безпосередньо сприймати дійсність, явища, події. Психологічний аналіз у ВР сприяє більш поглибленому проникненню у внутрішній світ і вчинки людини, в художнє пізнання його особистості. Слід пам'ятати, що психологічний аналіз у ВР має суб'єктивний відтінок, бо підпорядкований ідейно-художньому задуму автора.

Звернення ОТенрі до психологічного аналізу є досить продуктивним при зображенні письменником складного процесу прозріння, передачі драматизму дійсності шляхом розкриття внутрішнього світу персонажа: думок, емоцій, почуттів, настроїв, поглядів, потреб і мотивів.

Показовою у цьому плані є ВР з оповідання "The Whirligig of Life", в якому головна героїня знаходиться у суді з приводу її розлучення. Усвідомлюючи всі недоліки і переваги свого подружнього життя, розуміє, що розлучення - це не те, до чого вона прагнула: *"Ariela caught Ransie's arm. Did those words mean that she must lose him now when they had just learned the lesson of life?"* [11,6]. Психологічний аналіз в даній ВР здійснюється у формі самоаналізу, самоосмислення. ВР розкриває у даному уривку моральне обличчя персонажа, передає процес переосмислення ним власних вчинків.

Про важке життя бідної американської дівчини, про її мрії та намагання звести кінці з кінцями свідчить інша ВР з оповідання "The Purple Dress": *"Maida had saved \$ 18 after eight months of economy and this had bought the goods for the purple dress and paid Schlegel \$ 4 on the making of it. On the day of Thanksgiving she would have just enough to pay the remaining \$ 4. And then for a holiday in a new dress - can earth offer anything more enchanting?"* [11, 86]. Питальне речення у цій ВР відображає подію глибоко психологізованою, є засобом емоціоналізації. Модальні дієслова *would* і *can* передають гнітючі роздуми і переживання героїні оповідання.

Значний інтерес становлять приклади мовної реалізації емоційної динаміки в конструкціях ВР в оповіданні "The Cop and the Anthem", сповнені глибокого психологізму та внутрішніх переживань та сподівань героя: *"He would pull himself out of the mire; he would make a man of himself again; he would conquer the evil that had taken possession of him. There was time; he was comparatively young yet; he would resurrect his old eager ambitions and pursue them without faltering. Those solemn but sweet organ notes had set up a revolution in him. Tomorrow he would go* 95

into the roaring downtown district and find work. A fur importer had once offered him a place as driver. He would find him tomorrow and ask for the position. He would be somebody in the world. He would-" (11,46).

Емоційно-обнадійливий, схвилюваний стан персонажа актуалізується семантичним відтінком модальних дієслів, експресивність роздумів досягається за допомогою повторів, здатних підкреслити окрім головної, ще й додаткову інформацію, безпосередньо пов'язану із ставленням героя до об'єкта висловлювань, а також створити своєрідну динаміку розповідної структури тексту. Як зауважує М.М.Федорчук, модальні дієслова набувають диференційованих ознак семантичного рівня, сигналізують суб'єктивний план [10, 104]. У більшості випадків модальні дієслова у конструкціях ВР виступають як засіб індивідуалізації і психологізації зображення на синтаксичному рівні, про що свідчить вищезгаданий приклад.

Модальні слова у конструкціях ВР теж вказують на суб'єктивну оцінку оповідача з точки зору припущення (*perhaps, probably, maybe*) або твердження (*of course, surely, apparently*). Про зміщення перспектив, що привертають увагу до суб'єктивних рефлексій в авторській оповіді, свідчать такі приклади:

"And through the window came a wandering - perhaps a lost - odour - a delicate, sweet odour of lilac that fixed the broker/or a moment immovable. For this odour belonged to Miss Leslie; it was her own, and hers only" [11, 19-20].

"And there were two dresses being conceived to charm Ramsay - one purple and the other red. Of course, the other eight girls were going to have dresses too, but they didn 't count. Very likely they'd wear some shirt—waist-and black-skirt-affairs - nothing as rependent as purple or red" [11,87].

Відзначимо, що в оповіданнях О'Генрі соціально-психологічного спрямування модальні слова у конструкціях ВР передають стан внутрішньої невпевненості, сумнівів, припущення, ймовірності, категоричності, роздумів з приводу певних подій у їхньому житті.

Модальні слова властиві в значно меншій мірі авторській оповіді. За твердженням В.В.Виноградова, мові будь-якого автора розмовні інтонації не властиві. Це, очевидно, пов'язано з тим, що яскраве лексичне багатство мови персонажа на більш експресивні види модальних часток, питальних часток, питальних, окличних речень характерні для усного мовлення [4,774].

Синтаксична своєрідність ВР, як типологічної форми НІР, виявляється при порівнянні її з іншими видами репродукції чужого мовлення: прямою і непрямою мовами. ВР не залежить від головного авторського речення, а складається з окремих речень, які переривають авторську оповідь. Її основною синтаксичною особливістю є те, що вона виділяється із авторського контексту комплексно: інтонаційно, лексичне і синтаксично.

"There was a blue pongee suit in a window that she knew - by saving twenty cents a week instead often, in - let's see - Oh, it would run into years! But there was a second-hand store in Seventh Avenue where -" [11, 94]. Велика кількість тире відіграє у ВР значну конструктивну й емоційну роль у текстурі художнього твору. Модальне дієслово *would* та графеми тире (-) сприяють реалізації почуттів сумніву та невпевненості.

Питальні, питально-риторичні та окличні речення у структурі ВР надають їй широкого спектру експресивних відтінків. Їх продуктивність як у ВР, так і в інших типологічних формах, НІМ, а також полівалентні суб'єктно-кореляційні зв'язки дають підставу віднести їх до найважливіших конститутивних ознак ВР. Питальні та питально-риторичні речення в структурі ВР знаходяться на межі авторської оповіді й мови персонажа. Так, одне і те ж питальне чи питально-риторичне речення можна зрозуміти як питання (вигук) автора, персонажа, чи звернення до самого себе. Такі думки виникають у читача в процесі сприйняття ВР | особливо в тих випадках, коли художня оповідь переплітається з художньо-публіцистичним стилем, що є характерним для оповідань О'Генрі: *"You do not know what is to live with a 9 perpetual longing for pretty things - to starve eight months in order to bring a purple dress and a holiday together. What difference if it rained, hailed, blew, snowed, cycloned?"* [11, 21].

Таким чином, контамінація суб'єктно-авторських планів, своєрідний сплав мови персонажа та мови автора створює ефект єдиного і неподільного образу, який можна одночасно вважати образом і автора, і персонажа.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бехта І.А. Невласне-пряма мова в структурі жанру малих епічних форм-(на матеріалі американського "short story"): Автореф. дис.... канд. філол. наук. - Львів, 1993.
2. Бехта І.А. Модальна лексика як засіб демаркації невластиво-прямої мови в американському "short story" // Іноземна філологія. - Львів, 1994. - Вип. 104. - С. 94-108.
3. Виноградов В.В. О языке художественной прозы. — М.; Наука, 1980.
4. Виноградов В.В. Русский язык. - М., 1947.
5. Гальперин И.Р. Очерки по стилистике английского языка. — М., 1958.
6. Гальперин И.Р. Стилистика английского языка. Учебник. — 3—е изд. - М.: Высш. школа, 1981.
- Р. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. - Изд. 2. — М.: Просвещение, 1988.
8. Кусько Е.Я. Проблемы языка современной художественной литературы. Несобственно-прямая речь в литературе ГДР. - Львов: Вища школа., 1980.
9. Федорчук М.М. Внутрішній монолог як засіб психологізації зображення у прозі Е.Хемінгуей // Іноземна філологія. - Львів, 1987. - Вип. 9. - С. 59-65.
- Ю. Федорчук М.М. Лингвистическая структура й стилистическое функционирование внутреннего монолога: Дис.... канд. филол. наук. -Л., 1990.
11. O'Henry. Short Stories. — Moscow: Foreign Languages Publishing House, 1949.

Ірина Яковлева

КОНВЕРГЕНЦІЯ ЛЕКСИКО-СТИЛІСТИЧНИХ ЗАСОБІВ У СТВОРЕННІ ОБРАЗНОЇ СИСТЕМИ РОМАНІВ ДЖ. КОНРАДА

Дослідження індивідуального стилю письменника дає можливість глибше ознайомитись із закономірностями функціонування мовних засобів у художньому тексті та відчутти естетичний вплив слова. Недарма в наш час ставиться питання про створення стилістичних словників найталановитіших письменників і поетів, відомих людству [1, 23-43].

Слово як початковий елемент тексту входить у систему взаємозв'язаних мовних засобів висловлення думки і почуттів, а потім набуває додаткових нюансів значення. У зв'язку з цим існує поняття "смісл слова", яке визначається як "аналог значення в конкретній дійсності [2, 61]. За словами акад. Виноградова "смісл слова у художньому творі ніколи не обмежується його прямим номінативно-предметним значенням... Слова і вирази в тексті звернені не тільки до дійсності, але й інших слів і виразів, які входять до складу того ж самого твору, набуваючи різноманітних додаткових смислових відтінків, сприймаються у складній і глибокій; перспективі цілого" [3, 23 О].

У художньому тексті додаткові смислові відтінки слова сприяють створенню образності, яка є відображенням фактів і явищ дійсності у вигляді відчуттєвих уявлень, і асоціативне пов'язаних один з одним, реальних чи створених уявою письменника [4, 21].

Образність тексту органічно пов'язана з його змістом, темою, жанром і авторською модальністю.

У даній статті досліджується образність романів Дж. Конрада, в яких спостерігається своєрідний сплав морської романтики і серйозних морально-етичних і соціальних пошуків видатного психолога [5, 6].

Більшість подій у романах розвиваються на морі, в портах або плаваннях, на кораблях, і що знайшло своє відображення в індивідуальному авторському використанні лексико-| стилістичних засобів. Розглянемо їх на прикладах дослідження порівнянь, метафор, епітетів і | ключових слів у романах "Lord Jim", "Typhoon", "Nostromo" та ін., де ці стилістичні засоби | сходяться в одному місці тексту, беруть участь у єдиній стилістичній функції, що задається письменником. Таке поєднання образних засобів назване у стилістиці конвергенцією стилістичних прийомів [6, 47]; її складники можуть бути різноманітними.